

haar slokdarm. Zonder zorgzame moeder zouden de larven zich dus niet kunnen ontwikkelen.

II. *Necrodes littoralis* L.

Nog schrijft hij, dat de Necrophagen minder moeilijk zijn dan de coprophagen in de keus van hun prooi, en vervolgens:

„La position zoologique du cadavre paraît souvent leur être indifférente, mais la nature du sol, la sécheresse de la station et surtout la taille du cadavre, ont une prépondérance. Tel Necrophage, le *Necrodes littoralis* L. par exemple, ne se dérangera que pour un animal de grande taille. Une vache ou son veau font très bien son affaire, un renard encore, mais rat ou poisson sont trop mince gibier”.

Deze letterlijk aangehaalde zinsnede bracht mij er toe een kleine enquête bij eenige Nederlandsche Coleopterologen te houden. Zelf toch ving ik *Necrodes* nog nooit op een groot cadaver, waarvoor bij ons, behalve aan rivier- of zee-oever, ook weinig kans is. Mijn grootste vangst daarentegen was op een rottende kip, die op ± 1 m hoogte aan een stok gebonden, als vogelverschrikker dienst moest doen. Bekend was bij ons de massa-vangst door Klynstra in een vat met bedorven gezouten haring, dat ergens in het land stond aan den weg tusschen den Deijl en de Haagsche Schouw, vermoedelijk om als mest gebruikt te worden. Van deze vangst zijn vele exemplaren in verschillende Nederlandsche collecties terecht gekomen.

Mag voor een *Necrodes* een samengepakte vischmassa misschien als groot cadaver gelden, in elk geval was hier visch het substraat waar de *Necrodes* op was afgekomen.

Uyttenboogaart bezit ook exemplaren uit een vischdrogerij in de Zweedsche provincie Bohuslän.

Reclaire ving ca. 45 jaar geleden *Necrodes* in enkele exemplaren onder doode visch aan de Scheldedijk bij Bergen op Zoom.

Het staat dus wel vast, dat *Necrodes littoralis* zich bij ons en in Zweden niet aan het exclusionisme van Paulian stoort en zeker visch niet versmaadt.

Waar toevallig nog een groot cadaver te vinden is, werd hij daarop bij ons ook wel aangetroffen, getuige de vangst door v. d. Wiel van 1 ♀ Muiden-Zeeburg 7.V.1915 op hondencadaver (grootte bokser).

Vangsten op kleine cadavers zijn:

1 ♂ Zandvoort (14.V.1919) Lieftinck op konijn.

1 ♂ f. *clavipes* Sulz. (19.V.1920) v. d. Wiel op kat.

Verscheidene exemplaren op doode kip Mac Gillavry (zie boven).

Diverse vangsten niet op cadavers:

Bernet Kempers op een weg bij de Geul (Z. Limb.). Geen cadaver in de buurt.

Burger de Steeg V 1921 in vanggreppel, 1 ♀.

Burger Amstelveen 1.VII.1917 1 ♂ f. *clavipes* Sulz. 's avonds op smeer.

Coldewey Twello 21.IX.1935 1 ♂ op licht.

Uit deze enkele gegevens blijkt alweer, hoe moeilijk het is, om bij het generaliseeren geen fouten te maken.

III. *Leptinus testaceus* Müll.

De heer M. P. van Dijk schrijft mij van uit Bilthoven:

Op 25 Oct. 1943 sloeg ik hier de matras van den ligstoel open, waar ik een boschmuis in haar rust stoorde. Met de eigen rapheid zocht het dier een goed heenkomen, naar eventjes later bleek, op den daarnaast staanden stoel. Toen ze daar eveneens was weggesprongen, zag ik het kevertje *Leptinus testaceus* Müll., dat met de snelle bewegingen van de muis tusschen matras en deken had moeten loslaten. Het opent wel geen nieuw gezichtspunt, dat het diertje zich laat vervoeren, maar misschien is het nog niet zoo vaak op overtuigende wijze waargenomen.

Nunspeet.

D. MAC GILLAVRY.

Een geval van gynandromorphie bij *Osmia rufa* L.

door

G. BARENDRECHT.

Na de publicatie van mijn vorige mededeeling over een geval van gynandromorphie¹⁾ ving ik op 26 April 1942 in mijn tuin te Heemstede een *Osmia rufa* L., die vrijwel

¹⁾ E. B. X, p. 348—350. Ik maak van deze gelegenheid gaarne gebruik om een betreurenswaardige fout in den naam van den schenker van het aldaar beschreven ex. van *Diprion pini* te herstellen. Dit was de heer J. G. ten Houten.

volledige longitudinale gynandromorphie vertoont. Juist bij een genus als *Osmia* valt dit natuurlijk dadelijk op, vooral aan het abdomen. De beschrijving van dit dier, dat zich in mijn collectie bevindt, is als volgt:

K o p. Deze is duidelijk asymmetrisch en wel is de rechter helft aanmerkelijk groter, vooral hoger, dan de linker. Het rechter oog is groter, de slaap breder en ook de rechter mandibula is belangrijk groter dan de linker. Bij de overige monddeelen is de asymmetrie minder duidelijk, maxillen en labium vormen een behoorlijk geheel. Alleen rechts bevindt zich een volledig ontwikkeld horentje op de benedenhoek van den clypeus, links slechts een rudimentje. Op dit punt is de gynandromorphie dus niet volledig. Ook het midden van den clypeus is geheel dat van een ♀ met een duidelijke insnijding en twee knobbeltjes.

Bij de antennen is de tegenstelling weer volledig: rechts bevindt zich een ♀ antenne, links een ♂. Hetzelfde geldt voor de kopbeharig, die rechts een duidelijk ♀, links onmiskenbaar een ♂ karakter draagt.

T h o r a x. Hier vertoont zich de asymmetrie het duidelijkst bij het mesonotum, dat rechts van de middengroef breder is dan links.

Ook de pooten zijn verschillend: rechts dik en dichtbehaard, links slank en ijl behaard. Vooral bij de tarsen komt het verschil in vorm sterk tot uiting.

De vleugels zijn ongelijk van grootte en wel is de rechter voorvleugel 8,5 mm lang, de linker 8 mm.

A b d o m e n. Zoals boven reeds werd opgemerkt, komt de gynandromorphie hier het duidelijkst uit, vooral aan de buikzijde.

Rechts bevinden zich volledige ♀ sterniethelften met buikschuier in de segmenten 2, 3, 4 en 5, bij segment 1 minder duidelijk, terwijl links typische mannelijke sternieten aanwezig zijn. De overgang tusschen beide gedeelten is bij de segmenten 2, 3 en 4 boogvormig en vrijwel geheel op de linker helft gelegen. Bij segment 5 is de overgang meer geleidelijk, terwijl het 6e sterniet links zeer dun en vliezig is.

Ook de genitalia vertoonen gynandromorphie. Links bevinden zich ♂ aanhangsels, ook een halve aedeagus, rechts een halve angel en halve angelschede. Deze helft is krom en vergroeid en de oorspronkelijke ligging is bij het prepareeren verstoord.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de beharing op de rugzijde van het abdomen rechts ± aanliggend is en links afstaand.

G. BARENDRECHT.

Boekbespreking (Vitzthum - Acarina)

door

G. L. VAN EYNDHOVEN.

Dr. H. Graf Vitzthum: *Acarina*. Dr. H. G. Bronns Klassen und Ordnungen des Tierreichs, 5. Band, IV. Abt., 5. Buch, XI + 1011 pag., 522 fig., Becker & Erler, Leipzig, 1943 (1940—1943). Prijs RM. 208.—.

Het hierboven genoemde werk bevond zich bij de vele boeken, welke wijlen Dr. A. C. Oudemans aan onze Vereeniging had legateerd. Het is verschenen in 7 afleveringen en had omstreeks April 1942 compleet moeten zijn, doch door de omstandigheden heeft het tot 15 Maart 1943 geduurd, alvorens afl. 7 het licht kon zien. Dr. Oudemans was reeds op 14 Januari 1943 gestorven. Ook de auteur heeft zijn groote werk niet meer als geheel kunnen aanschouwen, reeds op 19 Mei 1942 was hij na een vrij langdurige ziekte overleden. Wel is het hem gegeven geweest zijn manuscript geheel te beëindigen. Zijn thans eveneens overleden weduwe en zijn dochter zijn evenwel zoo welwillend geweest er voor zorg te dragen, dat de beide laatste afleveringen van het present-exemplaar, dat Dr. Oudemans van den schrijver ontving, toch in handen van de Vereeniging kwamen. Nadat het werk compleet was, heeft ons medelid A. J. Besseling aangeboden het voor ons te doen inbinden, hetgeen wij dankbaar hebben aanvaard, zoodat onze bibliotheek thans met een fraai gebonden, kloek deel van 1011 pagina's is verrijkt.

Ten behoeve van hen, die belang hebben bij de juiste data van verschijnen der afleveringen, kan ik de volgende gegevens verstrekken:

- No. 1 — p. 1—160, f. 1—149 — 14.V.1940
- „ 2 — „ 161—320, „ 150—319 — 23.VIII.1940
- „ 3 — „ 321—480, „ 320—428 — 14.XII.1940
- „ 4 — „ 481—640, „ 429—448 — 5.II.1941